

УФАСВ № 37/01.02.2016г

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд
на: Мария Георгиева Янчева
за присъждане на образователната и научна степен „Доктор”
на тема: „Психологически фактори на спортните постижения при
състезатели по самбо“

Представената за рецензия дисертация е напълно завършен научен труд. Това се отнася, както за теоретичното изследване, така и за експерименталната част.

В структурно отношение, дисертационният труд е с обем от 177 страници. Представен е в три глави, използвана литература и приложения.

Теоретичната част на дисертационния труд е насочена към четири основни области:

1. Разкриване същността на спорта самбо и неговите моделни характеристики. Тези характеристики са основа за реализирането на част от емпиричното изследване;

2. Личностни детерминанти на спортното постижение - в многообразието от фактори, оказващи пряко или опосредствено въздействие върху спортното постижение, авторът се насочва към разкриване на ролята на типологическите особености и способността за самоконтрол. Анализират се особеностите на различните видове темперамент и тяхната роля в спорта. Посочват се подходящите видове темперамент за спорта самбо. Самоконтролиращите умения и способността за самоконтрол се извеждат сред основните фактори за успех в спорта.

3. Динамични психични състояния – предмет на анализ са стресът и тревожността в спорта. Представят се основните подходи за изследване на стреса, факторите, които най-често предизвикват стрес и по-конкретно факторите, характерни за спортната дейност. Значително място е отделено на проблема за тревожността. Анализират се различни

схващания за същността на тревожността, за предсъстезателната тревожност и връзката ѝ със спортната реализация.

4. Методи за оптимизиране на психичните състояния – предмет на анализ са най-често използваните: регулация на дишането, прогресивна мускулна релаксация, автогенна тренировка, а така също апаратурни методи за ментална тренировка. Апаратурните методи и техните възможности представляват интерес, доколкото са относително нови за спортната практика у нас и доколкото са възлова част в психолого-педагогическия експеримент. Разкриват се същността и възможностите на звуково-светлинният синтезатор и на апаратурните методи за ментален тренинг.

Теоретичното проучване обхваща голям брой автори, теории, концепции и резултати от емпирични изследвания. В това многообразие авторът умело разкрива, съпоставя и извежда онези постановки, върху които да планира и осъществи експерименталното изследване. В този смисъл теоретичната част е пряко свързана с експерименталната. Не се представят самоцелни анализи, нямащи връзка с останалата част на дисертационния труд. Теоретичният анализ показва широките и задълбочени познания на автора в съответните научни области.

Във втората глава на дисертационния труд са представени хипотезата, целта, задачите и методиката на емпиричното изследване.

Основната идея, съответно цел и задачи на емпиричното изследване е да се разкрият психологическите фактори, които оказват влияние върху спортните постижения при състезатели по самбо и да се установи ефективността на апаратурните методи за ментална тренировка.

Методиката на изследването е подчинена на целта и задачите. Избрани са методи за изследване на широк кръг променливи от сферата на психомоториката, вниманието, антиципацията, предсъстезателната тревожност, склонността към риск, типологическите особености.

Изследването е добре планирано и реализирано. Осъществено е предварително изследване за разкриване на изходните параметри на наблюдаваните променливи, след което е осъществен експеримент. В

експеримента са включени три групи – две експериментални и една контролна. Съставът на групите се базира на рандомизация. След осъществените въздействия в трите групи е проведено отново измерване на съответните променливи.

Резултатите от емпиричното изследване, регистрираните показатели са много. Авторът представя резултатите от статистическия анализ последователно, логично, подчинявайки ги на целта и задачите на изследването. Разкрива степента на изразеност на изследваните променливи, взаимовръзките между тях, причинно-следствените отношения. Провежда диференциран анализ по факторите пол, възраст, спортен стаж и класиране в съответното състезание.

Особен интерес представляват резултатите от психолого-педагогическия експеримент. Установява се ефективността на апаратурните методи за ментална тренировка, което дава основание за тяхното популяризиране и внедряване в спортно-педагогическата практика.

Анализът на резултатите е прецизен, обяснителен, задълбочен. Авторът не само представя получените резултати, а търси отговор, защо са получени съответните стойности.

Върху основата на получените резултати авторът представя своите изводи и препоръки. Те са конкретизирани, ясно и точно формулирани.

Заклучение – обсъжданият дисертационен труд е сложен, задълбочен, прецизен, с висока научна и практическа стойност. Той е надеждна основа за оптимизиране на тренировъчния и състезателен процес в спорта самбо.

Считам, че дисертационният труд отговаря на необходимите критерии за присъждане на научната степен „доктор” на Мария Георгиева Янчева.

29.01.2016

Рецензент:

(доц. М. Георгиев)